

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 5/00

Ústavný súd Slovenskej republiky v Košiciach v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a sudcov Lajosa Mészárosa a Daniela Švábyho na neverejnom zasadnutí 13. júla 2000 prerokoval prijatý podnet spoločnosti PROGRES – HL, s. r. o., so sídlom v Banskej Bystrici, Srnková ul. č. 27, IČO 31632718, zastúpenou Mgr. Vlastimilom Klepáčom, advokátom, Krmanova 16, Košice, vo veci porušenia ústavného práva domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v súvislosti s uznesením Okresného súdu v Banskej Bystrici č. k. 1 Er 519/99-59 zo dňa 4. mája 1999 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd v Banskej Bystrici uznesením č. k. 1 Er 519/99-59 zo 4. mája 1999 o zastavení exekúcie v časti týkajúcej sa istiny 15 212 743,-- Sk p o r u š i l ústavné právo spoločnosti PROGRES – HL, s. r. o., domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Vo zvyšnej časti podnetu nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

A. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 17. augusta 1999 doručený podnet spoločnosti s ručením obmedzeným PROGRES - HL so sídlom v Banskej Bystrici, Srnková ul. č. 27, IČO 31632718 (ďalej len „navrhovateľ“), zastúpenej Mgr. Vlastimilom Klepáčom, advokátom, Krmanova 16, Košice, v ktorom navrhovateľ namietal porušenie základného práva domáhať sa svojho práva zákonom ustanoveným spôsobom na nestrannom a nezávislom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v dôsledku rozhodnutia Okresného súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 1 Er 519/99-59 zo 4. mája 1999, ktorým zamietol námietky povinného proti exekúcii a zastavil exekúciu, v ktorej mal navrhovateľ postavenie účastníka exekučného konania (oprávneného).

Navrhovateľ vo svojom podnete uviedol, že na základe notárskej zápisnice N 248/98, NZ 249/98 ako exekučného titulu sa stal oprávnenou osobou v exekučnom konaní vedenom na Okresnom súde v Banskej Bystrici, ktorý po podaní návrhu na vykonanie exekúcie a požiadaní exekútora vydal súdnemu exekútorovi poverenie na vykonanie exekúcie pod č. 5601-010006 sp. zn. 1 Er 519/99. Upovedomenie o začatí exekúcie povinný, t. j. mesto Banská Bystrica, napadol námietkami podľa § 50 Exekučného poriadku.

Podľa tvrdenia navrhovateľa exekučný súd – Okresný súd v Banskej Bystrici „po podaní námietok rozhodol tak, že exekúciu uznesením č. k. 1 Er 519/99-59 4. mája 1999 zastavil ako neprípustnú“. V dôvodoch uznesenia okresný súd uviedol, že citovaná notárska zápisnica nie je spôsobilý exekučný titul, pretože chýba účasť oprávneného, t. j. navrhovateľa v tomto konaní. Táto absencia spôsobila materiálnu nevykonateľnosť notárskej zápisnice.

Tento právny názor Okresného súdu v Banskej Bystrici považuje navrhovateľ za chybný, dôsledkom čoho mu, podľa jeho tvrdenia, bolo odopreté právo na súdnu

a inú právnu ochranu, ktorú každému zaručuje čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Navrhovateľ ďalej uviedol, že zákon „nepredpisuje povinnú účasť oprávneného pri spisovaní exekučnej notárskej zápisnice. Potvrďuje to znenie § 274 písm. e) OSP, ako aj znenie § 41 ods. 2 EP. Preto nemožno ukladať takúto povinnosť rozhodnutím exekučného súdu, resp. z jej nesplnenia vyvodzovať nedostatok materiálnej vykonateľnosti notárskej exekučnej zápisnice. Okresný súd v Banskej Bystrici menom Slovenskej republiky zastavením súdnej exekúcie odoprel navrhovateľovi právo na súdnu (exekučnú) ochranu jeho už judikovaného práva. Právo na plnenie obsiahnuté v notárskej zápisnici spísanej podľa kritérií uvedených v § 274 písm. e) OSP a v § 41 ods. 2 EP je kvalitou rovnaké ako právo na plnenie zo súdneho rozhodnutia“.

Ako navrhovateľ ďalej uviedol, takáto notárska zápisnica navyše bráni uplatneniu práva, ktoré z nej plynie, na príslušnom súde. Ak by totiž procesný súd došiel podľa názoru navrhovateľa k opačnému záveru než Okresný súd v Banskej Bystrici, žalobu zamietne, pretože tu nie je právny záujem na súdnej ochrane, keďže navrhovateľ už má exekučný titul. To je dôsledok, ktorý podľa navrhovateľa reálne hrozí ako dôsledok neústavného postupu Okresného súdu v Banskej Bystrici v konaní 1 Er 519/99. Preto žiadal, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní podnet prijal na ďalšie konanie a aby v merite veci vyniesol tento nález:

„Ústavný súd Slovenskej republiky vyslovuje, že Slovenská republika a Okresný súd v Banskej Bystrici v konaní vedenom na Okresnom súde v Banskej Bystrici pod sp. zn. 1 Er 519/99 zastavením exekúcie porušili základné právo navrhovateľa domáhať sa svojho práva zákonom ustanoveným spôsobom na nestrannom a nezávislom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.“

Navrhovateľ ako prílohy predložil výpis z obchodného registra, uznesenie č. k. 1 Er 519/99-59, notársku zápisnicu N 248/98, NZ 249/98 a plnomocenstvo.

Ústavný súd po zistení, že podnet spĺňa zákonom predpísané náležitosti a že nie sú dôvody na jeho odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky,

o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnóm súde“), uznesením z 9. marca 2000 prijal ho na konanie.

B. Po doručení uznesenia o prijatí podnetu na ďalšie konanie Okresný súd v Banskej Bystrici listom zn. Spr. 377/00 z 10. apríla 2000 zaslal ústavnému súdu „Vyjadrenie k podnetu vedenému ÚS – I. ÚS 5/00/PROGRES – HL Banská Bystrica“ nasledovného znenia:

„Na podanie podnetu v zmysle § 53 ods. 1 zák. č. 38/1993 Z. z. je potrebné, aby podnecovateľ vyčerpal riadne opravné prostriedky a v širšom zmysle všetky právne prostriedky nápravy, ktoré mu na ochranu zamietaného práva poskytuje zákon (II. ÚS 122/95).

Pisateľ podnetu nepreukázal, že právo na právnu ochranu nemohol účinne uplatniť (II. ÚS 26/95).

Zo spisu tunajšieho súdu č. k. 1 Er 519/99, ktorý spolu s týmto vyjadrením predkladám ústavnému súdu vyplýva, že predmetom konania bola exekúcia vedená v prospech oprávneného (pisateľa podnetu) voči povinnému mestu Banská Bystrica o úroky z peňažných pohľadávok z roku 1998.

Predmetom notárskej zápisnice N 248/98, NZ 249/98 napísanej 9. 11. 1998 v Notárskom úrade JUDr. Jany Nirházovej, notárky so sídlom v Banskej Bystrici, bolo osvedčenie o uznaní dlhu a súhlase dlžníka s exekúciou za nezaplatené, v osvedčení riadne označené faktúry z roku 1998.

Podľa osvedčenia, faktúry boli za práce vykonané pisateľom podnetu na základe písomných zmlúv.

Z uvedeného vyplýva, že pisateľ podnetu v prípade, ak súd rozhodol právoplatným rozhodnutím v konaní 1 Er 519/99-59, že notárska zápisnica nespĺňa náležitosti exekučného titulu, mal a má možnosť zabezpečiť si rozhodnutie súdu o pohľadávkach v inom súdnom konaní, a to podľa ustanovení Obchodného zákona (buď podľa § 409 a nasl., ak išlo o kúpne zmluvy, alebo podľa § 536 a nasl. Obchodného zákona, ak išlo o dodávky spočívajúce o vykonaní činnosti, montáže).

Podľa § 391 ods. 1 Obchodného zákona pri právach vymáhateľných na súde začína plynúť premlčacia doba odo dňa, keď sa právo mohlo uplatniť na súde, ak Obchodný zákon neustanovuje niečo iné.

Podľa § 397 Obchodného zákona, ak zákon neustanovuje pre jednotlivé práva inak, je premlčacia doba štyri roky. Takáto premlčacia doba je stanovená v súlade s medzinárodne unifikovanými právnymi úpravami. Pre práva, ktoré uplatnil oprávnený v exekúcii na základe exekučného titulu – notárskej zápisnice – premlčacia doba plynie a skončí sa na jednotlivé pohľadávky v priebehu roka 2002.

Podľa § 401 Obchodného zákona, strana, voči ktorej sa právo premlčuje (mesto Banská Bystrica), môže písomným vyhlásením druhej strane predĺžiť premlčaciu dobu, a to aj opakovane, celková premlčacia doba nesmie byť dlhšia ako 10 rokov od doby, keď začala prvý raz plynúť.

Toto vyhlásenie možno urobiť aj pred začiatkom plynutia premlčacej doby.

Predmetom exekúcie boli úroky z nezaplatených faktúr, ktoré možno uplatniť podľa § 365 v spojení s § 369 Obchodného zákona.

Z uvedeného je zrejmé, že postupom okresného súdu v konaní 1 Er 519/99-59 nedošlo k odopretiu práva na súdnu ochranu, ktorú každému zaručuje čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, lebo náš právny poriadok, podľa ustanovení Obchodného zákona, dovoľuje pisateľovi podnetu uplatniť svoje práva v súdnom konaní a zabezpečiť si exekučný titul vo forme rozsudku.

V tomto prípade môže pisateľ podnetu uplatniť právo aj vtedy, ak by išlo o občianskoprávny vzťah, lebo podľa § 101 Občianskeho zákona je všeobecná premlčacia doba trojročná a až v priebehu roka 2001 sa pisateľovi podnetu môžu práva premlčovať.

Z uvedených dôvodov opakovane poukazujem na to, že medzi rozhodnutím tunajšieho súdu v č. k. 1 Er 519/99-59 a porušením práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy neexistuje ani možnosť príčinnej súvislosti.

Pisateľ podnetu nevyčerpal na ochranu svojho práva všetky právne prostriedky v širšom zmysle, ktoré mu právny poriadok Slovenskej republiky poskytuje.

Za predpokladu, ak by pisateľ podnetu nemal možnosť po rozhodnutí Okresného súdu v Banskej Bystrici č. k. 1 Er 519/99-59 použiť na ochranu svojich

práv iný právny postup a nemal by podľa nášho právneho poriadku ani možnosť opravného prostriedku voči právoplatnému rozhodnutiu súdu, a tým by bolo dotknuté jeho právo na súdnu ochranu chránené čl. 46 ods. 1 ústavy, je stále otázne, či za tento stav by zodpovedal Okresný súd v Banskej Bystrici, ktorý postupoval v konaní v súlade s procesným právom. Za porušenie práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy), ktoré aby spočívalo v neexistencii možnosti opravného prostriedku voči rozhodnutiu súdu v platnom právnom poriadku štátu, nemôže byť zodpovedná súdna moc štátu.

Spochybňujem aj správnosť označenia odporcov v podnete.

Prvý odporca je označený Slovenská republika zastúpená Okresným súdom v Banskej Bystrici a druhý odporca je označený Okresný súd v Banskej Bystrici. Pisateľ podnetu mal na mysli dvoch odporcov, ale v skutočnosti ide o jeden subjekt.

Z uvedených dôvodov, najmä z dôvodu, že podnecovateľ mal a má právo na súdnu ochranu svojho práva zabezpečenú v právnom poriadku Slovenskej republiky navrhujem, aby Ústavný súd Slovenskej republiky vyniesol voči odporcovi Okresnému súdu v Banskej Bystrici tento nález:

Ústavný súd Slovenskej republiky vyslovuje, že Okresný súd v Banskej Bystrici rozhodnutím o zastavení exekúcie v konaní č. k. 1 Er 519/99-59 neporušil základné právo navrhovateľa domáhať sa svojho práva zákonom ustanoveným spôsobom na nestrannom a nezávislom súde Slovenskej republiky podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.“

C. Navrhovateľ podaním doručeným ústavnému súdu 2. mája 2000 zaujal k horeuvedenému vyjadreniu okresného súdu nasledovné stanovisko: „Tvrdenie okresného súdu, že podnecovateľ si mal možnosť zabezpečiť exekučný titul v sporovom konaní je prinajmenšom vecne nesprávny, ak nechceme uviesť, že je iba účelový. Veď notárska zápisnica je exekučným titulom a bola ním pre oprávnených iných ako banka do účinnosti zákona č. 280/1999 Z. z. Ak oprávnený predložil notársku exekučnú zápisnicu, predložil verejnú listinu s rovnakými účinkami ako rozsudok. Každý súd by musel konanie o takých nárokoch zastaviť pre prekážku veci rozsúdenej. Notárska zápisnica vytvára takúto prekážku.

Uplatnenie nároku podľa Obchodného zákonníka nie je účinné uplatnenie práva na súdnu ochranu. Podnecovateľ uplatnil totiž spísaním notárskej zápisnice nárok na inú než súdnu ochranu. Uplatnenie nároku v sporovom konaní nie je právny prostriedok, na ktorý mieri judikát II. ÚS 122/95.

Neexistencia opravného prostriedku v platnom právnom poriadku nemôže ísť na ťarchu osoby, ktorá sa domáha súdnej ochrany v exekučnom konaní, a takej osobe je jedno, kto za to zodpovedá, či štát alebo okresný súd ako jeho orgán.

Z týchto dôvodov navrhujeme podnetu vyhovieť.“

Navrhovateľ, ako aj okresný súd vyhlásili, že netrvajú na ústnom pojednávaní.

II.

Z vyjadrení účastníkov konania, ako aj z pripojeného súdneho spisu 1 Er 519/99 zistil ústavný súd nasledovné skutočnosti.

Navrhovateľ ako oprávnený podal na Exekútorský úrad v Banskej Bystrici 10. marca 1999 návrh na vykonanie exekúcie proti mestu Banská Bystrica ako povinnému, ku ktorému ako exekučný titul pripojil notársku zápisnicu sp. zn N 248/98, NZ 249/98. Exekútor už na nasledujúci deň, t. j. 11. marca 1999, podal na Okresnom súde v Banskej Bystrici žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie, ktorému okresný súd ešte v ten istý deň vyhovel, a súdneho exekútora v zmysle ustanovenia § 45 ods. 1 zákona č. 233/1995 Z. z. poveril vykonaním exekúcie. Dňa 15. marca 1999 vydal exekútor upovedomenie o začatí exekúcie, ktoré bolo povinnému doručené 16. marca 1999.

Povinný, mesto Banská Bystrica, podal dňa 19. marca 1999 cestou Exekútorského úradu v Banskej Bystrici „Námietky proti exekúcii“, v ktorých žiadal okresný súd, aby námietkam vyhovel a aby exekúciu, o ktorej začatí bolo mesto Banská Bystrica upovedomené, vyhlásil za neprípustnú. K uvedeným námietkam sa

dňa 30. marca 1999 cestou svojho právneho zástupcu vyjadril oprávnený (navrhovateľ) a žiadal, aby okresný súd po zhodnotení nimi uvádzaných dôvodov námietky v celom rozsahu zamietol.

Dňa 26. apríla 1999 mesto Banská Bystrica ako povinný podal na Okresný súd v Banskej Bystrici návrh na zastavenie exekúcie.

Okresný súd v Banskej Bystrici svojím uznesením č. k. 1 Er 519/99-59 vo veci exekúcie na návrh oprávneného PROGRES – HL, s. r. o., Banská Bystrica proti povinnému mestu Banská Bystrica rozhodol tak, že námietky proti exekúcii zamietol a zároveň exekúciu začatú upovedomením o začatí exekúcie č. sp. Ex 346/99-K zo dňa 15. marca 1999 zastavil a zároveň vyslovil, že účastníci konania nemajú právo na náhradu trov exekúcie.

Z odôvodnenia, ktorým Okresný súd v Banskej Bystrici zdôvodnil svoje rozhodnutie, je potrebné uviesť túto podstatnú časť:

„Z ustanovenia §-u 41 ods. 2 Exekučného poriadku a §-u 274 písm. e) O. s. p. jednoznačne vyplýva, že predpokladom materiálnej vykonateľnosti notárskej zápisnice je označenie oprávnenej osoby, právny záväzok, právny dôvod, predmet a čas plnenia a prítomnosť a riadne označenie povinnej osoby, ktorá s vykonateľnosťou notárskej zápisnice súhlasí. Aj keď je súdu známa predchádzajúca prax, ktorá vychádzala z nevyhnutnosti formálnej vykonateľnosti notárskej zápisnice v zmysle §-u 47 zákona č. 323/1992 Zb. (Notárskeho poriadku), podľa názoru súdu na záver o materiálnej vykonateľnosti postačuje prítomnosť a účasť povinného dlžníka, pretože ak oprávnený s obsahom notárskej zápisnice nesúhlasí, jeho nesúhlas sa prejaví tým, že nenavrhne exekúciu na základe takéhoto exekučného titulu. To platí vtedy, ak právny záväzok uznaný v notárskej zápisnici povinným je zhodný s právnymi úkonmi, zväčša dvojstrannými, medzi dlžníkom a veriteľom, ktoré zakladajú, v notárskej zápisnici povinným uznávaný, právny záväzok. Preto súd nepovažuje námietky povinného za relevantné a už vôbec za zmätočnú považuje námietku vytykajúcu nedostatok notárskej zápisnice, v ktorej podľa povinného „nie je vôbec definovaná osoba

povinná“. Rovnako za právne irelevantné považuje súd i tvrdenie, že bývalý primátor nemohol za mesto prevziať záväzok v rozsahu dlhšom, ako je jeho funkčné obdobie. Takýto výklad by viedol nepochybne k absurdným situáciám a právnej neistote.

Rovnako právne irelevantnou je i námietka v časti týkajúcej sa poukazu na nedostatok finančných prostriedkov v dôsledku exekúcie na zabezpečovanie úloh, ktoré mestu vyplývajú zo zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, pretože pri takomto výklade by mesto alebo obec neboli defakto postihnuteľné, a je veľmi pravdepodobné, že by s nimi nikto nebol ochotný uzavrieť nijakú obchodnú zmluvu bez predchádzajúceho vyplatenia ceny služby, pretože by sa dostal do právnej neistoty. Pretože z uvedených dôvodov súd nemohol akceptovať námietky vznesené povinným, súd ich v plnom rozsahu zamietol.

Podľa §-u 57 písm. a) Exekučného poriadku, exekúciu súd zastaví, ak sa začala a rozhodnutie sa dosiaľ nestalo vykonateľným.

Podľa §-u 58 ods. 1, 2, 3, 4 citovaného zákona, exekúciu zastaví súd na návrh alebo aj bez návrhu. Zastavenie exekúcie nemožno uplatňovať z dôvodu, že sa zmenili okolnosti rozhodujúce pre výšku a trvanie dávok a splátok. Rozhodnutie sa doručí oprávnenému, povinnému a exekútorovi poverenému vykonaním exekúcie. Proti rozhodnutiu nie je prípustné odvolanie. Toto rozhodnutie je vykonateľné, len čo bolo doručené exekútorovi poverenému vykonaním exekúcie.

Pokiaľ súd v predchádzajúcej časti konštatoval, že predpokladom materiálnej vykonateľnosti notárskej zápisnice nemusí byť osobná prítomnosť oprávnenej osoby pri jej spisovaní v prípade, ak sa uznaný dlh zhoduje s predchádzajúcimi právnymi úkonmi účastníkov a ďalšími právnymi skutočnosťami (zmluva, faktúra a pod.), je potrebné konštatovať, že v danom prípade dlh uznaný bývalým primátorom mesta v notárskej zápisnici, ktorá sa v tomto konaní predkladá ako exekučný titul, presahuje uvedený rámec, keďže povinný sa zaväzuje, okrem už dohodnutých záväzkov, uhradiť dlh do konkrétneho termínu, v prípade nedodržania ktorého priznáva oprávnenému i nárok na 25 % úrok z omeškania za každý kalendárny deň a „ďalej štátom uznanú aktuálnu infláciu“. Termín splatnosti záväzku, úrok z omeškania a inflačné vyrovnanie sú nové prvky v právnom vzťahu oprávneného a povinného, ktorých dohoda vyžaduje podľa názoru súdu dvojstranný právny úkon a akceptáciu

oprávneného. A práve pre nedostatok tejto akceptácie oprávneného, ktorý nebol prítomný pri spísaní notárskej zápisnice, nemôže považovať súd túto konkrétnu notársku zápisnicu za materiálne vykonateľný exekučný titul.

Z tohto dôvodu súd vyhovel návrhu povinného a exekúciu v zmysle §-u 57 ods. 1 písm. a) Exekučného poriadku zastavil. Len pre doplnenie súd dodáva, že tento jediný dôvod, ktorý v námietkach povinného absentoval, považuje za právne relevantný. Dôvodom na zastavenie exekúcie nemôže byť skutočnosť, že bývalý primátor sa zaviazal v mene mesta dlh uhradiť v termíne po skončení jeho funkčného obdobia, že v čase uznania dlhu jeho časť už bola uhradená, a rovnako ani to, že prekročil svoje právomoci, keď sa zaviazal „ručiť majetkom mesta v rozsahu vyššom, ako mu to umožňuje zákon“. Všetky tieto skutočnosti môžu zakladať inú, prípadne i právnu zodpovednosť bývalého primátora, avšak v tomto konaní sú právne irelevantné.“

Z notárskej zápisnice N 248/98, NZ 249/98, ktorú navrhovateľ v postavení oprávneného využil ako exekučný titul, ústavný súd zistil, že predmetná zápisnica bola napísaná na Notárskom úrade JUDr. Jany Nirházovej dňa 9. novembra 1998 za účasti a na žiadosť PhDr. Igora Presperína, CSc. – primátora mesta Banská Bystrica. Predmetná zápisnica obsahuje osvedčenie o vyhlásení o uznaní dlhu a súhlase dlžníka s exekúciou, v rámci ktorej primátor mesta Banská Bystrica v bode I uznáva, že obchodnou spoločnosťou PROGRES – HL, s. r. o., so sídlom v Banskej Bystrici, boli na základe písomných zmlúv vykonané práce pre mesto Banská Bystrica, za ktoré úkony a vykonané práce boli touto spoločnosťou vystavené faktúry uvedené pod číslami 1 až 25, pričom celková neuhradená suma podľa týchto faktúr predstavuje 15 212 743,-- Sk. Body II až IV znejú:

„II. Vzhľadom na skutočnosť, že k dnešnému dňu povinnosť úhrady vyššie uvedeného dlhu zrealizovaná nebola, nakoľko nedošlo k úhrade a preplateniu vyššie uvedených fakturovaných súm, po dohode s veriteľom, t. j. obchodnou spoločnosťou PROGRES-HL, s. r. o., so sídlom Smková 27, Banská Bystrica, IČO 31 632 718, ja, [REDAKOVANÉ], CSc. – primátor mesta Banská Bystrica v zastúpení osoby povinnej v y h l a s u j e m , že vyššie uvedený dlh v celkovej sume 15 212 743,-- Sk

(slovom pätnásťmiliónovdvestodvanásťtisíc sedemstoštyridsaťtri slovenských korún) čo do základu i výšky u z n á v a m a tento bude povinnou osobou uhradený v lehote do 31. 12. 1998 (slovom tridsiatehoprvého decembra tisícdeväťstodevät’desiatosem). V prípade nedodržania tohto dohodnutého termínu prehladujem, že okrem vyššie uvedenej celkovej sumy bude osobe oprávnenej uhradený aj úrok z omeškania vo výške 25 % (slovom dvadsaťpäť percent) p. a. z istiny za každý kalendárny deň a ďalej štátom uznaná aktuálna inflácia.

III. Ja, PhDr. Igor Presperín CSc. – primátor mesta Banská Bystrica v zastúpení osoby povinnej týmto v y h l a s u j e m a výslovne s ú h l a s í m s tým, aby v prípade nesplnenia vyššie uvedeného dlhu sa táto notárska zápisnica stala vykonateľným titulom pre výkon rozhodnutia podľa § 274 písm. e) Občianskeho súdneho poriadku, resp. pre exekúciu podľa § 41 ods. 2 zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok), a to na celý hnutel’ný a nehnuteľný majetok povinnej osoby, t. j. mesta Banská Bystrica.

IV. Táto notárska zápisnica obsahuje právny záväzok, v ktorom je presne označená osoba povinná, osoba oprávnená, právny dôvod, predmet a čas plnenia a povinná osoba v notárskej zápisnici s vykonateľnosťou súhlasí.“

III.

V zmysle ustanovenia § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd so súhlasom účastníkov upustiť od ústneho pojednávania, ak od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. Keďže účastníci súhlasili s upustením od ústneho pojednávania, ústavný súd rozhodoval na neverejnom zasadnutí senátu.

Navrhovateľ namieta, že Okresný súd v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Er 519/99 zastavením exekúcie porušil jeho základné právo domáhať sa svojho práva zákonom ustanoveným spôsobom na nestrannom a nezávislom súde podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Tento svoj návrh zdôvodňuje tým, že exekučný súd predmetným uznesením zastavil exekúciu ako neprípustnú so zdôvodnením, že citovaná notárska zápisnica nie je spôsobilý exekučný titul, pretože chýba účasť

oprávneného, a táto absencia podľa názoru exekučného súdu spôsobila materiálnu nevykonateľnosť notárskej zápisnice. Tento právny názor okresného súdu je podľa navrhovateľa chybný a jeho dôsledkom je odopretie práva na súdnu a inú právnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy. Podľa navrhovateľa zákon nepredpisuje povinnú účasť pri spisovaní exekučnej notárskej zápisnice. Svoj názor opiera o znenie ustanovenia § 274 písm. e) Občianskeho súdneho poriadku, ako aj o znenie ustanovenia § 41 ods. 2 Exekučného poriadku platného v čase rozhodovania okresného súdu.

Odporca zastáva názor, že postupom okresného súdu v predmetnom konaní nedošlo k odopretiu práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy, lebo náš právny poriadok podľa ustanovení Obchodného zákonníka dovoľuje navrhovateľovi uplatniť svoje práva v súdnom konaní a zabezpečiť si exekučný titul vo forme rozsudku. V tejto súvislosti odporca uplatnil dva druhy námietok. Jednak námietku, že navrhovateľ na ochranu svojho práva nevyčerpal všetky dostupné právne prostriedky v širšom zmysle, a jednak námietku, že medzi napadnutým rozhodnutím súdu a porušením práva podľa tohto článku ústavy neexistuje ani možnosť príčinnej súvislosti. Pre prípad opačného názoru odporca spochybnil svoju zodpovednosť za vzniknutý stav (t. j. za prípadnú nemožnosť pre navrhovateľa použiť iný právny postup na ochranu svojich práv, ani podať opravný prostriedok proti právoplatnému rozhodnutiu súdu s dôsledkami na jeho právo na súdnu ochranu chránené čl. 46 ods. 1 ústavy), keďže Okresný súd v Banskej Bystrici „postupoval v konaní v súlade s procesným právom“. Preto žiada vysloviť, že Okresný súd v Banskej Bystrici svojím rozhodnutím o zastavení exekúcie neporušil základné právo navrhovateľa domáhať sa svojho práva zákonom ustanoveným postupom na nestrannom a nezávislom súde Slovenskej republiky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Z ustanovenia čl. 46 ods. 1 ústavy vyplýva, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. V spojení s čl. 51 ústavy sa však tohto práva možno domáhať len „v medziach zákonov“, ktoré

ustanovenia čl. 46 vykonávajú. K uplatneniu práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy dochádza vtedy, ak príslušný zákon „každému“ umožňuje, aby sa zákonom stanoveným postupom domáhal svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (mutatis mutandis, I. ÚS 64/96).

Obsah práva na súdnu a inú právnu ochranu uvedený v čl. 46 ods. 1 ústavy nespočíva podľa názoru ústavného súdu len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je totiž i zákonom upravené relevantné konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (mutatis mutandis, I. ÚS 26/94).

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že navrhovateľ sa ochrany základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy domáhal v spojení s exekučným titulom, ktorým je notárska zápisnica v zmysle § 41 ods. 2 zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) v znení platnom v čase rozhodovania okresného súdu (ďalej len „Exekučný poriadok“). Podstata námietok navrhovateľa teda nesmerovala proti odmietnutiu súdnej ochrany jeho právam vyplývajúcim z predpisov hmotného práva, ale proti odmietnutiu tejto ochrany jeho právam založených notárskou zápisnicou, ktorá je predpismi procesného práva uznaná za exekučný titul, tak ako je zaň uznané vykonateľné rozhodnutie súdu, ak priznáva právo, zaväzuje k povinnosti alebo postihuje majetok (§ 41 ods. 1 Exekučného poriadku). Teda predmetom namietaného porušenia práva na súdnu ochranu v zmysle v čl. 46 ods. 1 ústavy v predmetnej veci bola nemožnosť navrhovateľa dosiahnuť vykonanie už existujúceho konkrétneho exekučného titulu, a nie nemožnosť dosiahnuť získanie iného exekučného titulu, napr. vykonateľného rozhodnutia súdu.

Z tohto hľadiska prvou otázkou, ktorou sa ústavný súd musel v predmetnej veci zaoberať, bola otázka, či čl. 46 ods. 1 ústavy garantuje súdnu ochranu právam vyplývajúcim z exekučného titulu založeného vykonateľným rozhodnutím súdu, a osobitne z exekučného titulu, ktorým je notárska zápisnica. Zdá sa, že medzi

účastníkmi bola zhoda v názoroch, pokiaľ ide o aplikovateľnosť tohto článku na prípady exekučných titulov, ktorými sú vykonateľné rozhodnutia súdu.

Ústavný súd sa s takýmto názorom stotožňuje. Pripustiť totiž za správny ten názor, podľa ktorého výkon vykonateľného rozhodnutia súdu sa nepovažuje za integrálnu časť „súdnej ochrany“ v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy, by znamenalo spochybniť opodstatnenosť povýšenia tých záruk na ústavné záruky, ktoré tento článok spolu s ostatnými článkami siedmeho oddielu ústavy upravujúci právo na súdnu a inú právnu ochranu poskytuje oprávnenej osobe v úseku konania, ktorý predchádza vyneseniu takéhoto rozhodnutia súdu. Inými slovami, ak by sa výkon vykonateľného rozhodnutia súdu nepovažoval za integrálnu časť „súdnej ochrany“ v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy, všetky tieto záruky, ktoré vo svojom celku vyjadrujú záujem na ochrane „práva na spravodlivý proces“, by stratili svoj dôvod na existenciu v ústave. Preto právo na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy sa nemôže končiť vydaním právoplatného a vykonateľného rozhodnutia súdu, ale musí zahŕňať aj možnosť núteným spôsobom a aj proti vôli povinného realizovať povinnosť na plnenie obsiahnutú vo výroku takéhoto rozhodnutia, ktorá nebola splnená dobrovoľne.

Zostávalo ešte posúdiť, či a do akej miery tieto závery platia na prípady exekučného titulu, ktorým je notárska zápisnica. V tomto bode mali účastníci protichodné stanoviská. Zatiaľ čo podľa názoru odporcu navrhovateľ nevyčerpal všetky dostupné právne prostriedky, keď právny poriadok mu dovoľuje uplatniť svoje práva v súdnom konaní a zabezpečiť si exekučný titul vo forme rozsudku, a preto spochybnil existenciu príčinnej súvislosti medzi jeho rozhodnutím a právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, teda inými slovami, nepripísal exekučnej notárskej zápisnici význam chráneného exekučného titulu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa navrhovateľa, ak oprávnený predložil notársku exekučnú zápisnicu, predložil verejnú listinu s rovnakými účinkami ako rozsudok, a teda požíva ochranu v zmysle tohto článku ústavy.

Podľa ustanovenia § 41 ods. 2 Exekučného poriadku v znení platnom v čase rozhodovania odporcu bolo možné vykonať exekúciu aj na podklade iných vykonateľných rozhodnutí, schválených zmierov, platobných výmerov, výkazov nedoplatkov a dohôd, ktorých súdnu exekúciu pripúšťa zákon. Podľa tohto zákona bolo možné vykonať exekúciu aj na podklade notárskych zápisníc, ktoré obsahovali právny záväzok a v ktorých bola vyznačená oprávnená a povinná osoba, právny dôvod, predmet a čas plnenia, ak povinná osoba v notárskej zápisnici s exekúciou súhlasila, a na podklade kúpnych zmlúv na nákup živých jatočných zvierat, surového kravského mlieka alebo čerstvej zeleniny alebo ovocia od ich výrobcov, ak kupujúci nespĺnil záväzok splatiť kúpnu cenu v dohodnutej lehote.

Z citovanej formulácie sa dá vyvodiť, že mala na mysli, pokiaľ išlo o notárske zápisnice, také, ktoré obsahovali uznanie určitého právneho záväzku. Takýmto právnym záväzkom mohlo byť uznanie peňažného dlhu, resp. peňažného záväzku, ale aj dlhu alebo záväzku nepeňažného, teda inej povahy.

V praxi nie sú pochybnosti o tom, že v prípade peňažných dlhov, resp. záväzkov ide o uznanie dlhu, resp. o uznanie záväzku zo strany dlžníka. Preto hoci notárska zápisnica podľa § 41 ods. 2 Exekučného poriadku je rýdzo procesnoprávnym inštitútom, nadväzuje tento inštitút na hmotnoprávny základ, teda na ustanovenia občianskeho a obchodného práva o uznaní dlhu, resp. záväzku.

Podľa § 558 Občianskeho zákonníka, ak niekto uzná písomne, že zaplatí svoj dlh určený čo do dôvodu a výšky, predpokladá sa, že dlh v čase uznania trval.

Podľa § 323 ods. 1 Obchodného zákonníka, ak niekto písomne uzná svoj určitý záväzok, predpokladá sa, že v uznanom rozsahu tento záväzok trvá v čase uznania.

Treba mať za to, že medzi inštitútom uznania dlhu podľa § 558 Občianskeho zákonníka a uznania záväzku podľa § 323 ods. 1 Obchodného zákonníka niet podstatného rozdielu. V oboch prípadoch ide o jeden zo spôsobov zabezpečenia

záväzku, pričom z hľadiska teórie o právnych úkonoch v oboch prípadoch ide o jednostranný adresovaný právny úkon, konkrétne o jednostranný právny úkon dlžníka adresovaný veriteľovi.

Rozdiel medzi uznaním dlhu, resp. záväzku podľa hmotného práva a medzi notárskou zápisnicou obsahujúcou právny záväzok podľa § 41 ods. 2 Exekučného poriadku, teda podľa procesného práva, je v dvoch náležitostiach. Predovšetkým nemôže ísť o jednoduchý písomný právny úkon, ale o písomný právny úkon v kvalifikovanej forme, teda vo forme notárskej zápisnice. Okrem toho musí notárska zápisnica obsahovať výslovný súhlas povinnej osoby s vykonateľnosťou právneho záväzku.

Práve tento súhlas povinného s vykonateľnosťou notárskej zápisnice je jej najdôležitejšou náležitosťou ako exekučného titulu. Totiž až tento prejav vôle povinného robí z notárskej zápisnice verejnú listinu, ktorá je spôsobilá na nútený výkon povinnosti uvedenej v jej obsahu. Ak podstatou tohto prejavu je vyjadrenie povinného, že súhlasí s vykonateľnosťou notárskej zápisnice, jej vykonateľnosť je jeho základným účelom a cieľom, obdobne ako je účelom a cieľom každého občianskoprávneho súdneho konania zavŕšiť vzniklý spor právoplatným a vykonateľným rozhodnutím súdu. Uvedeným prejavom vôle povinného sa teda završuje vznik exekučného titulu, ktorým je inak zásadne len rozhodnutie príslušného štátneho orgánu. Inými slovami, výlučne v dôsledku tohto právneho úkonu povinného, ktorý je vzhľadom na svoj cieľ a účel procesnej povahy, sa z notárskej zápisnice stáva exekučný titul, ktorému zákon priznáva rovnaké právne účinky, aké priznáva vykonateľnému rozhodnutiu súdu.

Vykonateľnosť notárskej zápisnice nastáva zásadne uplynutím času na dobrovoľné splnenie povinnosti na plnenie, obsiahnuté v tejto zápisnici. Jej vykonateľnosť sa skúma rovnako ako pri vykonateľných rozhodnutiach podľa príslušných predpisov procesného práva, t. j. skúma sa formálna a materiálna stránka vykonateľnosti. V danom prípade formálna stránka spočíva v dodržaní formy

notárskej zápisnice tak, ako je upravená v § 47 Notárskeho poriadku a materiálna stránka spočíva v dodržaní tých obsahových náležitostí, ktoré predpisuje § 41 ods. 2 Exekučného poriadku. Je samozrejmé, že obdobne ako v prípade vykonateľnosti súdnych rozhodnutí, tak aj v prípade obsahových náležitostí exekučnej notárskej zápisnice platí, ak má byť vykonateľná, že tieto musia byť určené presným a nepochybným spôsobom, teda v tomto zmysle exekučná notárska zápisnica musí obsahovať presnú individualizáciu oprávneného a povinného, presné vymedzenie práv a povinností na plnenie, presný rozsah a obsah plnenia atď.

Z uvedeného vyplýva, že pri posudzovaní vykonateľnosti exekučnej notárskej zápisnice a pri posudzovaní vykonateľnosti rozhodnutia súdu podľa príslušných predpisov procesného práva sa uplatňujú obdobné kritéria a že preto záver o ich splnení alebo nesplnení sa v prípade exekučnej notárskej zápisnice nemôže podstatne odlišovať od záveru, ktorý by prichádzal do úvahy, ak by išlo o vykonateľné rozhodnutie súdu v rovnakej veci. Je síce možné uznať, že posudzovanie vykonateľnosti exekučnej notárskej zápisnice môže byť v porovnaní s posudzovaním vykonateľnosti rozhodnutia súdu prísnejšie vzhľadom na to, že notárskej zápisnici ako exekučného titulu nepredchádza súdne preskúmanie platnosti právnych úkonov účastníkov právneho vzťahu z hľadiska hmotného práva, tak ako je tomu v prípade vykonateľného rozhodnutia súdu, jednako táto skutočnosť nemôže znamenať zásadnú zmenu v prístupe súdu v exekučnom konaní k exekučnej notárskej zápisnici oproti jeho prístupu k vykonateľnému súdnemu rozhodnutiu, pokiaľ ide o hodnotenie účinkov, ktoré majú ako platné exekučné tituly na právne vzťahy oprávnenej a povinnej osoby.

Pokiaľ sa zákonodarca rozhodol zaviesť do právneho poriadku notársku zápisnicu ako exekučný titul, nepochybne tým prejavil svoj záujem o posilnenie riešenia sporov medzi účastníkmi právnych vzťahov vzniknutých z právnych skutočností, tak ako napr. z právnych úkonov podľa občianskeho práva, predovšetkým mimosúdnym spôsobom. Ponechal teda rozhodnutie o tom, či vzniklý spor o práve alebo povinnosti v takýchto právnych vzťahoch si účastníci budú riešiť pomocou

autoritatívneho zásahu súdu, alebo bez neho, na ich vôľu. Treba hneď poznamenať, že takáto voľnosť, ktorú zákonodarca ponechal účastníkom právnych vzťahov, najmä pokiaľ ide o oblasť občianskeho práva, pre ktorú je typická autonómia vôle účastníkov právnych vzťahov, neodporuje sama osebe žiadnemu princípu ústavnej hodnoty. Zákonodarca takúto voľnosť nakoniec neponechal neobmedzenú, stačí ako príklad uviesť ustanovenie § 3 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávnych vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi. Samozrejme, že aj samotná ústava vyžaduje, aby zákonodarca neponechal bez obmedzenia takúto voľnosť účastníkom občianskoprávnych vzťahov, najmä pokiaľ ide o oblasť ľudských práv a základných slobôd, ktorých účinné rešpektovanie vyžaduje od zákonodarcu niekedy aj tzv. pozitívnu povinnosť prijať príslušnú zákonnú úpravu. V oblasti aplikácie práva ústava významnú povinnosť ukladá aj v ustanovení čl. 152 ods. 4, podľa ktorého výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

Pokiaľ ide o notársku zápisnicu ako exekučný titul, tak ako to už bolo uvedené vyššie, zákonodarca hlavný dôraz položil na výslovný „súhlas povinnej osoby s exekúciou“. Ponechal teda rozhodnutie o vzniku tohto exekučného titulu v prvom rade na vôli povinnej osoby, ktorá samozrejme nesmie byť postihnutá žiadnymi právne relevantnými vadami, najmä nesmie byť dôsledkom prinútenia. Týmto rozhodnutím povinná osoba zároveň prejavila vôľu vyhnúť sa súdnemu sporu, pokiaľ ide o rozhodnutie o svojom záväzku voči oprávnenej osobe. Zákon jej to dovolil práve tým, že za istých podmienok povýšil notársku zápisnicu na exekučný titul. Zákon zároveň dovolil oprávnenej osobe uspokojiť sa s týmto exekučným titulom a podľa vlastného uváženia uplatniť po dobu jeho platnosti na jeho základe svoje práva v exekučnom konaní. Inými slovami, zákon účastníkom hmotnoprávneho vzťahu za istých podmienok dovolil, aby si zabezpečili exekučný titul bez toho, aby ich vec z hľadiska hmotného práva preskúmal v občianskom súdnom konaní a vyniesol o tom definitívne a záväzné rozhodnutie súd. Ak by sa mal exekučný súd zmocniť takéhoto

preskúmania veci v rámci exekučného konania, muselo by to byť v zákone výslovne uvedené, pretože takéto preskúmanie ide nad rámec preskúmania formálnej a materiálnej vykonateľnosti exekučného titulu.

Zákon nerozlišuje medzi exekučnými titulmi z hľadiska toho, či mu predchádzalo alebo nepredchádzalo preskúmanie veci súdom z hľadiska hmotného práva. V tomto zmysle notárska zápisnica ako vykonateľný exekučný titul požíva rovnakú súdnu ochranu, aká sa poskytuje vykonateľnému rozhodnutiu súdu. V tejto súvislosti však treba dodať, že by nebolo možné pripustiť exekúciu na základe exekučnej notárskej zápisnici, a to práve s ohľadom na jej mimosúdny spôsob vzniku, vtedy, ak by sa ňou mohli porušiť také princípy zákonnej alebo ústavnej hodnoty, na ktorých je potrebné bezpodmienečne trvať, tak ako to už bolo naznačené vyššie. Len v tomto prípade na základe notárskej zápisnice ako exekučného titulu napriek splneniu predpísaných náležitostí vykonateľnosti by nebolo možné, podľa názoru ústavného súdu, priznať oprávnenej osobe právo na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy. Inak jej však táto ochrana patrí rovnako, ako patrí oprávnenej osobe v prípade vykonateľného súdneho rozhodnutia. V tomto rozsahu je preto čl. 46 ods. 1 aplikovateľný aj na notársku zápisnicu ako exekučný titul.

S poukazom na uvedené dôvody ústavný súd nemohol akceptovať námietku odporcu o nevyčerpaní právnych prostriedkov navrhovateľom, ktoré by mohol použiť na prípadné zabezpečenie iného exekučného titulu, než je exekučná notárska zápisnica. Okrem toho odporca neuplatnil túto námietku v čase, kedy sa rozhodovalo o prijatí predmetného podnetu, hoci ide o otázku, ktorá svojou povahou zásadne patrí do štádia skúmania splnenia podmienok na prijatie podnetu.

Rovnako nemohol akceptovať ani námietku o neexistencii možnosti príčinnej súvislosti medzi jeho rozhodnutím, ktorým odmietol vykonať exekúciu na základe predloženej exekučnej notárskej zápisnici, a namietaným porušením práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, pretože prípadné získanie iného exekučného titulu by nemohlo úplne

zhojiť tie následky porušenia tohto článku, ktoré už nastali odmietnutím exekúcie na základe platnej notárskej zápisnici ako exekučného titulu.

V zmysle týchto princípov a právnych úvah ústavný súd ďalej skúmal, či napadnutým uznesením Okresného súdu v Banskej Bystrici zo 4. mája 1999 č. k. 1 Er 519/99-59 došlo alebo nedošlo k porušeniu práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy.

Vzhľadom na to, že takto vymedzený predmet sa týka problému vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov, ústavný súd považuje za potrebné v tejto súvislosti pripomenúť, že z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje Najvyšší súd Slovenskej republiky (mutatis mutandis, II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nepreskúmava námietky porušenia tých práv, ktoré sa fyzickým a právnickým osobám ustanovujú napr. Občianskym súdnym poriadkom, ak namietané porušenie práva nemôže znamenať porušenie základného práva alebo slobody zaručených Ústavou Slovenskej republiky alebo medzinárodnou zmluvou podľa čl. 11 ústavy. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať len také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody (mutatis mutandis, I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98). Inými slovami, skutkové a právne závery všeobecného súdu by mohli byť predmetom kritiky zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a zároveň by mali za následok porušenie nejakého základného práva alebo slobody.

Podľa názoru ústavného súdu odporca svojím uznesením č. k. Er 519/99-59 zo dňa 4. mája 1999 zastavením exekúcie v časti týkajúcej sa istiny 15 212 743,-- Sk nepostupoval v súlade so zákonom, čím porušil ústavou zaručené právo navrhovateľa na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy.

Odporca na jednej strane dospel k záveru, že pre materiálnu vykonateľnosť notárskej zápisnice postačuje prítomnosť a účasť povinného, ale na druhej strane, keďže termín splatnosti záväzku bol v notárskej zápisnici určený odlišne ako vo faktúrach oprávneného, išlo o nový prvok v právnom vzťahu oprávneného a povinného, ktorý si vyžaduje podľa odporcovho názoru dvojstranný právny úkon, teda i akceptáciu nového termínu splatnosti záväzku zo strany oprávneného. Práve pre nedostatok tejto akceptácie oprávneného, ktorý nebol prítomný pri spísaní notárskej zápisnice, nemôže považovať súd túto konkrétnu notársku zápisnicu za materiálne vykonateľný exekučný titul.

Ústavný súd v tejto súvislosti predovšetkým uvádza, že pri danom právnom názore odporcu nemal tento udeliť exekútorovi poverenie zo dňa 11. marca 1999 sp. zn. 1 Er 519/99. Už vtedy totiž bol povinný posúdiť predloženú notársku zápisnicu zo dňa 9. novembra 1998 sp. zn. N 248/98, NZ 249/98 aj z hľadiska jej materiálnej vykonateľnosti popri vykonateľnosti formálnej.

Ústavný súd ďalej poznamenáva, že žiadne iné podmienky formálnej a materiálnej vykonateľnosti notárskej zápisnice podľa § 41 ods. 2 Exekučného poriadku než tie, ktoré sú obsiahnuté v tomto ustanovení, tak ako to už bolo uvedené vyššie, nie je možné vyvodiť. Preto nemožno súhlasiť s názorom odporcu, podľa ktorého v určitých prípadoch musí byť účastníkom notárskej zápisnice aj veriteľ, a to v danom prípade preto, že v notárskej zápisnici došlo ku zmene termínu plnenia oproti termínom pôvodne dojednaným tak, ako tieto vyplývajú z jednotlivých faktúr. Zákon takúto požiadavku neustanovuje a výkladom túto požiadavku nemožno doplniť do ustanovenia § 41 ods. 1 Exekučného poriadku.

Ani z logického hľadiska nieto dôvodu na to, aby podmienkou materiálnej vykonateľnosti notárskej zápisnice podľa § 41 ods. 2 Exekučného poriadku bola v niektorých prípadoch účasť veriteľa. Veriteľ, ktorý notársku zápisnicu podpísanú dlžníkom ako jej adresát obdrží, v závislosti od toho, či je s týmto jednostranným

právnym úkonom dlžníka spokojný, môže ju schváliť tým, že notársku zápisnicu použije ako exekučný titul, alebo ju neschváliť a v takom prípade o exekúciu na podklade notárskej zápisnice nepožiadat'.

Z odporcovej argumentácie vyplýva, že prítomnosť oprávneného pri spisovaní notárskej zápisnice považoval za potrebnú v záujme ochrany práv oprávneného. Paradoxne však v protiklade s týmto zámerom poskytnutou ochranou znemožnil oprávnenému podľa svojho vlastného uváženia notársku zápisnicu akceptovať a dosiahnuť na jej základe exekúciu, a to i napriek tomu, že čo do termínov splatnosti jeho pohľadávok došlo notárskou zápisnicou k určitému zhoršeniu jeho postavenia. Je vecou slobodnej dispozície oprávneného, či prijme uznanie záväzku zo strany dlžníka v tej podobe, v akej mu to dlžník predostrie, a to hoci za cenu určitého ústupku. Niet dôvodu chrániť oprávneného pred sebou samým. Aj keď sa v danom prípade vyhlásením dlžníka vytvorili nové podmienky, ktoré veriteľa prípadne znevýhodňovali, a to posunutím termínu splnenia dlhu na neskorší čas, nejde o otázku, na ktorú môže exekučný súd z vlastnej iniciatívy prihliadať v rámci exekučného konania, ktoré sa začalo na návrh tohto veriteľa, ktorý už tým, že takýto návrh podal, nepochybným spôsobom dal najavo, že túto otázku nepovažuje za významnú. Veriteľ mal totiž zachovanú možnosť rozhodnúť sa, či takéto vyhlásenie dlžníka použije alebo nepoužije.

Navyše považuje ústavný súd za dôležité poznamenať, že odporcov právny názor neberie do úvahy, že jestvujú peňažné pohľadávky nielen obligačného rázu (ex contractu), ale aj pohľadávky iného rázu (ex delicto, ako aj ďalšie), pri ktorých nijaké zmluvy, faktúry alebo inak ujednané podmienky neprichádzajú vôbec do úvahy. Pritom je zrejmé, že ustanovenie § 41 ods. 2 Exekučného poriadku malo na mysli i povinnosti mimozáväzkovej povahy.

Pokiaľ ide o tú časť uznesenia odporcu č. k. 1 Er 519/99-59 zo dňa 4. mája 1999, ktorou došlo k zastaveniu exekúcie čo do úrokov z omeškania a inflačného vyrovnania, treba toto uznesenie v tejto časti považovať za vecne správne. Podľa

názoru ústavného súdu nemožno sa však stotožniť s dôvodmi, ktoré odporca v tomto smere uviedol. Odporca totiž i v tejto časti považoval notársku zápisnicu za materiálne nevykonateľnú pre neprítomnosť veriteľa, ktorý zápisnicu ani v tejto časti neakceptoval.

Z ustanovenia čl. II notárskej zápisnice zo dňa 9. novembra 1998 sp. zn. N 248/98, NZ 249/98 ohľadom uznania záväzku dlžníka uhradiť veriteľovi štátom uznanú aktuálnu infláciu nie je vôbec zistiteľné, akú konkrétnu sumu sa zaväzuje dlžník zaplatiť, a nedá sa zistiť ani presný mechanizmus stanovenia tejto sumy. Z textu vyplýva iba prehlásenie dlžníka, že zaplatí štátom uznanú aktuálnu infláciu.

V tejto súvislosti ústavný súd poznamenáva, že exekučný titul, tak ako to už bolo uvedené, musí byť presný, a pokiaľ sa dlžník zaväzuje na peňažné plnenie, musí byť uvedená presná suma dlhu, resp. presný spôsob jej výpočtu.

Pokiaľ ide o tú časť zápisnice, ktorá sa týka uznania záväzku dlžníka uhradiť veriteľovi úrok z omeškania vo výške 25 % p. a. z istiny za každý kalendárny deň, ústavný súd poznamenáva, že z tohto vyhlásenia nie je zrejmé, od ktorého dátumu sa tento úrok z omeškania vypočítava. Teda, či sa tento úrok z omeškania vypočítava odo dňa splatnosti každej jednotlivej faktúry, ktorá je v zápisnici uvedená (ostatne, tak si to aj navrhovateľ uplatnil v návrhu na exekúciu), alebo odo dňa splatnosti celej istiny, t. j. od 31. 12. 1998. Preto aj v tejto časti ide o neurčito vyjadrený záväzok, tak ako v prípade štátom uznanej inflácie, z dôvodu ktorého by preto aj v tomto prípade za oprávnené bolo možné považovať pochybnosti o jeho vykonateľnosti.

S poukazom na uvedené ústavný súd konštatuje, že len v tejto časti, t. j. v časti týkajúcej sa úroku z omeškania a štátom uznanej aktuálnej inflácie, nemožno mať z ústavného hľadiska námietky proti zastaveniu exekúcie (§ 57 ods. 3 Exekučného poriadku) na základe predmetnej exekučnej notárskej zápisnice. Preto v tejto časti podnetu nevyhovelo.

Odporca však zastavil exekúciu v celom rozsahu, t. j. aj v časti týkajúcej sa istiny 15 212 743,-- Sk. Nakoľko dôvody, ktoré v tejto súvislosti odporca uviedol vo svojom rozhodnutí - proti ktorému už nebol žiaden opravný prostriedok prípustný a treba ho preto považovať za konečné rozhodnutie - nemožno zjavne, tak ako to už bolo uvedené, podriadiť pod materiálnu nevykonateľnosť predmetnej notárskej zápisnice ako exekučného titulu ani pod žiaden iný relevantný dôvod vyplývajúci zo zákona alebo ústavy, zastavenie exekúcie v celom rozsahu sa, podľa názoru ústavného súdu, rovná porušeniu práva na súdnu ochranu, ktoré navrhovateľovi v súvislosti s týmto exekučným titulom garantuje čl. 46 ods. 1 ústavy.

K tomu ústavný súd považuje za potrebné dodať, že rozhodnutie odporcu je zjavne neodôvodnené aj hľadiska postupu pri prejednávaní a rozhodovaní o námietkach povinnej osoby, ktorý nemožno v žiadnom prípade hodnotiť ako postup „v súlade s procesným právom“, tak ako to tvrdil odporca vo vyjadrení k predmetnému podnetu. Ako z jeho rozhodnutia vyplýva, odporca všetky námietky povinného zamietol ako neodôvodnené. Len tieto námietky boli navrhovateľovi ako druhému účastníkovi pri ich súdnom preskúmaní známe a len k nim mohol zaujať svoje stanovisko.

Odporca však z vlastnej iniciatívy založil svoje rozhodnutie na takých skutočnostiach a dôvodoch, ktoré procesné strany rozumne nemohli predvídať a reagovať na ne spontánne vo svojich stanoviskách. Odporca totiž založil svoje rozhodnutie na zistení, že medzi právnym záväzkom uznaným povinným v exekučnej notárskej zápisnici a právnymi úkonmi medzi povinným (dlžníkom) a oprávneným (veriteľom), ktoré založili tento právny záväzok uznaný v notárskej zápisnici, nie je zhoda, pretože právny záväzok uznaný v exekučnej notárskej zápisnici obsahuje „nové prvky v právnom vzťahu oprávneného a povinného“.

Odporca sa takto zaoberal otázkou súladu medzi obsahom práv a povinností vyplývajúcich z hmotnoprávneho vzťahu účastníkov a obsahom záväzku povinného v notárskej zápisnici zakladajúcej exekučný titul. Inými slovami, zaoberal sa

v exekučnom konaní samotným hmotnoprávnym vzťahom, ba dokonca sa vyslovil o jeho obsahu bez toho, aby to niektorý z účastníkov alebo on sám, ak to už považoval za dôležité, urobil predmetom prerokovania medzi účastníkmi exekúcie. Tým porušil princíp kontradiktórneho prerokovania veci v súvislosti s takou otázkou, ktorá nebola len otázkou právnou, ale aj skutkovou a ktorú nakoniec považoval za natoľko dôležitú, že na výsledku jej posúdenia založil svoje rozhodnutie. Tento postup pritom uplatnil v situácii, keď si musel byť vedomý, že proti jeho rozhodnutiu už nie je žiadny opravný prostriedok a že teda účastník, pre ktorého bude jeho záver nepriaznivý, už nebude mať možnosť namietat' jeho prípadnú nesprávnosť a efektívne tak hájiť svoje práva.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. júla 2000